

Præst og Degn i Kvislemark

Af Viceinspektør *V. Møller*, København

1726 havde Præsten Mads Holm i Kvislemark-Fuirendal indstævnet Degnen Christen Mariager til at møde i Kvislemark Kirke og høre paa det Klagemaal, Mads Holm rettede mod ham. I de 9 Aar, Mariager havde været i Kvislemark, havde Præsten baaret over med ham paa mange Maader. Men nu var Degnen gaaet for vidt og Holms Taalmodighed til Ende.

Af egen Godvillighed havde Præsten skænket Mariager hans aarlige Ildebrændsel fra Præstegaardens Tørvelong ved Fuirendal. Aldrig havde Degnen sagt Tak derfor, tværtimod mente han, det var hans Rettighed, saa han lod sine egne Folk tage ud paa Longen og skære Tørv. Saa opfordrede Præsten ham til, at han skulde bevise sin Rettighed dertil. I Fuirendel Kirke havde Holm sagt til Mariager, at han ikke vilde hans Skade, men blot vide, hvad Rettighed han havde til Longen. Degnen svarede, at han saa vel, han havde forløbet sig. Men hvorledes gik det?

En Morgenstund skikkede Degnen sin Plovkører op til min Karl og lod spørge, om han vilde vise Tørv ud til dem, siden det nu var Tid at skære. Karlen svarede, at det maatte de tale med Præsten om. Denne var imidlertid i Ærinde hos en af Naboerne, og da han kom hjem og nap og knap havde faaet Foden indenfor Døren, mødte Hans Plovkører – Deg-

V. Møller

nens almindelige Bud selv paa Helligdage – og spurgte, om Degnen i Aar fik nogen Tørv eller ikke. Holm paalagde den unge Karl paa Hjemturen at gaa ind til Kromanden Jacob Hansen og bede ham komme op i Præstegaarden. Det var saa Holms Mening at lade Kromanden, Degnens gode Ven, bringe hans Besked til Degnehuset. Kromanden indfandt sig godt nok hos Præsten, der lagde ham de Ord i Munden, som han skulde sige Degnen. Skønt det var henvendt til Præstens Undermand, havde Holm brugt meget beherskede Udtryk som mellem Ligemænd – det mente han i hvert Fald selv. Samme Aften kom Degnen løbende med halv Vind og for, uden Hat, uden Kjortel, uden at hilse hverken paa Præsten eller hans Familie, ind i Præstens Stue, hvor han udøste sin Harme og Galde med Pukken, Trodsen og Skænden, saa Holm nogle Gange maatte bede om Fred i sit eget Hus. Præsten vilde bevise ved at føre Degnen Frich i Marvede som Vidne, at Mariager havde sagt til ham: Djævelen regerer Eder, Djævelen besætter Eder, saa I handler mod Guds Børn eller Godtfolk som Karnaillet!

Ofte havde Mariager paa Helligdage brugt Ungdommen i sin Tjeneste, bl. a. til at grave en Park i sin Have. Det havde en 78 Stykker været i Gang med et Par Søndage. De havde ogsaa kastet Grøft for hans Gærde i Marken fra Kl. 7 Morgen, før der blev ringet sammen til første Tjeneste i Kvislemark Kirke. Davren havde de nydt i Degnens Hus, og senere blev der baaret Middagsmad ud til dem i Marken ved deres Arbejde. Om Aftenen fik de Mad, Øl og Brændevin i Degnens Hus. 3die Paaskedag havde han haft 4 Mand i Arbejde med at lukke Gærder – de fik Brændevin og 6 Skill. hver. Natten mellem Lørdag og Søndag efter Paaske var 3 af dem gaaet ind paa v. Plessens Grund for at stjæle Gærdsel til at lukke

Præst og Degn i Kvislemark

Degnens Gærde med; de blev bragt til Arløsetorp, men da en af dem undløb, maatte de 2 andre holde for, og den ene af dem maatte sætte et Par Lagen i Pant for 1 Rdl. til den Mand, der tog dem.

Det paahvilede Degnen at læse for Ungdommen i Sognets Byer hele Aaret rundt, men mange kunde bevidne, at hele Sommeren var der ingen Læsning. Ej heller vilde Degnen hente Vin og Brød til Altergang eller sætte Kalk og Disk frem paa Alteret. Saa var Mariager ogsaa rejst til København uden at melde det, og naar Præsten bad ham tage ud i Sognet, nægtede han det.

En Lørdag Morgen, da der var Skriftemaal i Kvislemark Kirke, opholdt Præsten og Degnen sig i Sakristiet. Da kom en Maler fra Fuirendal, og da Præsten saa det, bad han Degnen sige til Manden, at han skulde komme op til ham. Hertil svarede Degnen rent ud: Nej, han havde intet med Maleren at gøre. Præsten svarede: I skal heller intet have med ham at gøre, det vil jeg selv, I skal aleneste lade ham komme op til mig. Men den gode Mariager blev ved med sit nej, skønt det blev forestillet ham, at han burde gøre det, og han sluttede med at sige, at Præsten var ligesaa nær til Maleren som han, og Holm maatte saa selv gaa ned til Manden.

Flere Gange havde Præsten og Altergæsterne siddet paa Gravene paa Fuirendal Kirkegaard og ventet længe paa Mariager, der havde Nøglen til Kirkedøren og skulle lukke op. Under Skriftemaal forlod han Kirken og diverte sig paa Gaden i Fuirendal — ja, ofte kom han ikke igen, saa Præsten maatte lukke Kirkedøren, naar Tjeneste var endt. Var der Tjeneste i Kvislemark, gik Degnen ind i sit Hus, hvor det ellers kunde være godt, om han havde været i Kirken. Nogle Gange i Kvislemark Kirke, naar Præsten stod paa Prædike-

stolen for at føre Ordet, havde han været saa døvet og konfunderet af kalkunske Høns og deres Buldren og Klukken, at han næppe kunde høre, hvad han selv sagde. Var Mariager endelig til Stede, kunde det ikke falde ham ind at sætte sin Fod uden for Degnestolen og fordrive Larmen, saa Præsten maatte bede nogle af Menigheden træde ud og standse den Ustyr.

Alterlysene blev heller ikke passet og løb derfor ofte.

Bispen opfordrede til Fred og Forlig. En Erklæring affattet af Mads Holm – den blev oplæst paa Holsteinborg Birketing – maatte Degnen underskrive: Efter at jeg underskrevne, Christen Mariager, Degn til Fuirendal og Kvislemark, har ved min utilbørlige Omgang, saavel inden som uden for mit Embede gjort mig skyldig i mange slemme Stykker – bevist ved Vidner – mod Kongen, Loven, Bispen, Menigheden og Ungdommen i Kvislemark samt mod Sognepræsten i hans eget Hus, saa beder jeg for vor fælles Frelser Jesu Christi Skyld, at de vil tilgive mig denne Uret – og beder hjertelig om Forladelse. Jeg forpligter mig derhos til Ærbødighed og Lydighed som en skikkelig Degn.

– Saa gav Præst og Degn hinanden Haand, og Degnen skrev under: Christen Pedersen Mariager.

Den verdslige Ret gav ogsaa sit Besyv med i Sagen: Det er bevist af Mageskiftet i Christian d. 4des Dage (27. Juni 1646), at Gunde Rosenkrantz til Vindinge, nu Fuirendal, og Præsten til Vindinge og Kvislemark, Mag. Frederik Klyn om Præstegaardens Forflytning, hvor da Gunde Rosenkrantz gav Tørvelyng til *Præstegaarden alene* (Ager for Ager, Eng for Eng, Skov for Skov).

Præst og Degn i Kvislemark

Thi kendes for Ret: Degnen Christen Mariager har ingen Lod og Del eller Rettighed paa Tørvelyngen, som ligger til Fuirendal Hovmark og til Præstens behøvende Ildebrand.

Saaledes var Degnen slaet ud baade af den gejstlige og af den verdslige Ret.
